

HỘI NGHỊ THƯỜNG NIÊN LẦN THỨ 22 LIÊN HỢP THƯ VIỆN VIỆT NAM VỀ NGUỒN TIN KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ

Liên hợp Thư viện Việt Nam về Nguồn tin khoa học và công nghệ (Liên hợp thư viện) là tổ chức liên kết chuyên môn cốt lõi, tập hợp các cơ quan thông tin-thư viện trọng yếu trên cả nước. Tổ chức này hoạt động với sứ mệnh tiên phong trong việc xây dựng, quản lý và chia sẻ nguồn tin khoa học và công nghệ (KH&CN) chất lượng cao, đồng thời đã khẳng định vai trò thiết yếu trong hệ sinh thái tri thức quốc gia.

Tiếp nối lộ trình phát triển và nhằm định hướng chiến lược cho giai đoạn mới, Hội nghị thường niên lần thứ 22 Liên hợp Thư viện Việt Nam về Nguồn tin khoa học và công nghệ đã được Cục Thông tin, Thống kê tổ chức tại Đà Nẵng vào ngày 24/10/2025. Hội nghị lần này đặt nhiệm vụ cốt lõi với thông điệp chính là “Tái định hình vai trò của Thư viện trong kỷ nguyên số và trí tuệ nhân tạo”.

Phát biểu khai mạc, ông Trần Đức Hiến - Cục trưởng Cục Thông tin, Thống kê, Chủ tịch Liên hợp Thư viện Việt Nam nhận định rằng, sự phát triển thư viện và nguồn tin KH&CN trong hơn 20 năm qua đã theo hướng hội nhập và chuyển đổi số, khẳng định vai trò thiết yếu của các cơ quan này trong hệ sinh thái tri thức quốc gia.

Tuy nhiên, thế giới hiện đang chịu tác động mạnh mẽ của ba xu thế nổi bật đối với lĩnh vực thông tin, thư viện:

(1). Số hóa tri thức và dữ liệu mở: Hàng tỷ tài liệu được chuyển đổi sang dạng số, với hàng loạt cơ sở dữ liệu mở (như Google Scholar, DOAJ) tạo cơ hội truy cập tri thức toàn cầu.

(2). Ứng dụng AI trong xử lý thông tin: AI được tích hợp để hỗ trợ thu thập, phân tích, tóm tắt, đánh giá thông tin, thậm chí hỗ trợ sáng tạo nội dung mới, biến các nền tảng tìm kiếm tri thức thành trợ lý ảo chuyên gia.

(3). Thay đổi hành vi người dùng: Người đọc ưa chuộng nội dung ngắn gọn, cá nhân hóa, và tương tác tức thì, buộc cơ quan thông tin, thư viện phải “đi theo người dùng” trên các nền tảng di động và môi trường học tập số.

Những xu thế này đòi hỏi các cơ quan TT-TV không chỉ thực hiện “chuyển đổi số” về mặt kỹ thuật, mà còn phải tái định hình sứ mệnh, giá trị và phương thức phục vụ tri thức. Thư viện cần chuyển đổi vai trò cốt lõi từ việc lưu trữ, bảo quản tài liệu sang quản trị dữ liệu và tri thức số; từ cung cấp thông tin thụ động sang phát triển nền tảng học tập và sáng tạo mở, cung cấp dịch vụ chủ động, tương tác, mọi lúc, mọi nơi. Đặc biệt, với sự hỗ trợ của AI, các hoạt động mới như phân loại, biên mục tự động, hỗ trợ tìm kiếm thông minh và cá nhân hóa hành vi nghiên cứu sẽ trở thành trọng tâm.

Trong thời gian tới, Liên hợp thư viện cần hướng tới liên thông và tích hợp dữ liệu để tạo ra mạng lưới TT-TV thống nhất, coi đây là một nhiệm vụ chiến lược. Dù hình thức có thay đổi, thư viện vẫn giữ vai trò trung tâm trong việc lưu giữ, truyền bá và sáng tạo tri thức, và công nghệ số/AI mở ra “thời kỳ phục hưng mới” cho các cơ quan này.

Báo cáo kết quả hoạt động của Liên hợp thư viện giai đoạn 2024-2025, ông Đào Mạnh Thắng, Phó Cục trưởng Cục Thông tin, Thống kê cho biết, hệ thống TT-TV Việt Nam đang chứng kiến sự chuyển đổi mạnh mẽ trong tiến trình thực hiện các mục tiêu chuyển đổi số quốc gia. Những thay đổi sâu rộng cũng gắn liền với định hướng phát triển của Nhà nước trong lĩnh vực thông tin KH&CN, được thể hiện qua Đề án “Phát triển nguồn tin khoa học và công nghệ quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030” (Đề án 1285), được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1285/QĐ-TTg ngày 1/10/2018. Đến năm 2025, các mục tiêu trọng tâm của Đề án đã cơ bản hoàn thành. Bộ Khoa học và Công nghệ đã xây dựng và đưa vào khai thác, sử dụng các cơ sở dữ liệu về nhiệm vụ KH&CN, công bố khoa học, tổ chức KH&CN, nhân lực KH&CN, với các dữ liệu được liên kết với nhau, bước đầu hình thành CSDL quốc gia về KH&CN phục vụ thiết thực cho

quản lý điều hành và cộng đồng khoa học. Thông qua Đề án, một số CSDL quốc tế có uy tín, như: ScienceDirect, Proquest, Scopus, Springer Nature, IEEE,... đã được bổ sung, mua quyền truy cập giúp các nhà khoa học trong nước tiếp cận trực tiếp các nguồn tin quốc tế có giá trị học thuật cao. Các bộ, ngành, địa phương đều đã triển khai xây dựng các cơ sở dữ liệu KH&CN đặc thù của mình, chủ yếu là các CSDL chuyên ngành thuộc phạm vi quản lý của bộ, ngành và CSDL về nhiệm vụ và thông tin KH&CN của các địa phương.

Năm 2024-2025, Liên hợp thư viện cũng đã thống nhất tiếp tục bổ sung CSDL ProQuest Central và ScienceDirect, đồng thời phổ biến nền tảng dùng chung Openscience.vn và V-Compas nhằm thúc đẩy chia sẻ dữ liệu và công bố mở.

Phát biểu chỉ đạo, ông Lê Xuân Định, Thứ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ đánh giá cao nỗ lực của Liên hợp thư viện trong việc thực hiện các nhiệm vụ mới, đồng thời nhấn mạnh Liên hợp thư viện là không gian hội tụ tri thức, chuyên môn và khát vọng cống hiến.

Thứ trưởng yêu cầu Cục Thông tin, Thống kê cần hoàn thiện hệ thống thông tin KH&CN quốc gia, tạo cơ chế bắt buộc đối với các đơn vị sử dụng ngân sách nhà nước cùng tham gia cung cấp dữ liệu, nhằm xây dựng nền tảng số thống nhất để chia sẻ nguồn tin, nguồn lực. Bên cạnh đó, nhiệm vụ đặc biệt quan trọng là phát triển nguồn nhân lực TT-TV chất lượng cao, chú trọng bồi dưỡng kỹ năng số và năng lực ứng dụng trí tuệ nhân tạo.

Hội nghị của Liên hợp thư viện, với các báo cáo chuyên sâu và tham luận từ các nhà xuất bản quốc tế, đã thành công trong việc tổng kết hoạt động và định hướng chiến lược phát triển các cơ quan thông tin, thư viện Việt Nam trong giai đoạn mới.

H.N.M